

Avskrift.

Zwischen dem deutschen Oberkommando in Norwegen, vertreten durch herrn Oberst im Generalstabe B u s c h e n - h a g e n und dem norwegischen Oberkommando, vertreten durch Herrn Oberstleutnant im Generalstabe, R. R o s c h e r N i e l - s e n ist heute nachtstehendes

A b k o m m e n

geschlossen worden.

In Anbetracht der tapferen Haltung der norwegischen 6. Division werden ihr für die Niederlegung der Waffen nachtstehende ehrenvolle Bedingungen gevärt:

§ 1.

Die gesamten norwegischen Streitkräfte legen die Waffen nieder und werden sie während der Dauer des gegenwärtigen Krieges nicht wieder gegen das Deutsche Reich oder dessen Verbündeten ergreifen.

§ 2.

Das norwegische Oberkommando übergibt sogleich die in seinem Gewahrsam befindlichen deutschen Kriegsgefangenen sowie eine Liste etwa abtransportierter Verwundeten und Gefangenen.

Das deutsche Oberkommando veranlasst die Niederlegung und auslieferung aller vorhandenen Waffen, militärischen Fahrzeuge zu Lande zu Wasser, der vorhandenen Vorräte an Munition, Gerät, Brennstoffen in unversehrten Zustand. Besüglich der vorhandenen Vorräte die nicht übergeben werden können, wird ein vollständiges Verzeichnis übergeben, desgleichen über alle Schiffe über 100 Tons.

Das deutsche Oberkommando wird für die Ernährung der Bevölkerung erforderlichen Fahrzeuge, welche ihm vollzählich und eindeutig auf einer Liste zu bezeichnen sind, freigeben.

§ 4.

Das deutsche Oberkommando wird nach erfolgter Auslieferung der deutschen Kriegsgefangenen sowie der Waffen und weiteren Gegenstände, die Entlassung der nicht beruflich dienenden Offiziere, Unteroffiziere und Mannschaften in ihre Heimat bewilligen. Berufssoldaten haben die Wahl zwischen Abgabe ihres Ehrenwortes in diesem Krieg nicht wieder gegen das deutsche Reich oder seine Verbündeten die Waffen auszunehmen, oder ehrenvoller Kriegsgefangenschaft. Den Offizieren verbleiben ihre persönlichen Waffen.

§ 5.

Das norwegische Oberkommando wird dem deutschen Oberkommando umgehend ein vollständiges Verzeichnis aller angelegten Kampfhindernisse, z.B. Land- und Seeminen, Sperrren, vorbereitete Sprengungen einschliesslich der von alliierten Truppen hergestellten, mit Lageskizzen sowie eine Skizze der sämtlichen vorhandenen Nachrichtenmittel (Draht, Funk u.s.w.) übergeben.

Das norwegische Oberkommando wird dem deutschen Oberkommando alle erforderlichen in seinem Bereich befindlichen Fahrzeuge und weiteren Raummittel zur Beseitigung der im vorigem Absatz bezeichneten Kampfhindernisse zu Lande und zu Wasser, zur Verfügung stellen.

Das norwegische Oberkommando wird für die alsbaldige Benutzbarkeit der Flugplätze Bardufoss und Skaanland Sorge tragen. Das norwegische Oberkommando wird sich sogleich der Benutzung der vorhandenen Nachrichtenmittel zum Verkehr mit dem Ausland enthalten und Vorkehrungen treffen, dass auch durch Zivilbehörden und Privatpersonen kein Funk- Telefon- und Telegrammverkehr mit den gegen das Deutsche Reich im Kriege befindlichen Staaten stattfindet. Der Grenzverkehr mit Schweden ix und Finnland bleibt in dem wirtschaftlich erforderlichen Umfang aufrecht erhalten.

§ 6.

Das norwegische Oberkommando wird auf Aufforderung dem deutschen Oberkommando Schiffsraum unter seekundiger Führung in dem erforderlichen Ausmasse für Wehrmachtstransporte gegen Vergütung zur Verfügung stellen.

§ 7.

Die bereits vom norwegischen Oberkommando eingeleitete Demobilmachung wird auf die in Finmarken stehenden norwegischen Truppen ausgedehnt, die Bestimmungen über die Niederlegung und Ablieferung der Waffen, des Geräts u.s.w. treffen auf sie in gleichem Ausmass zu; ausgenommen sind 2 Bataillone und 1 Batterie an der Ostfinmarkischen Grenze. Diese stehen bis zur entgeltigen Regelung des Grenzschutzes unter dem Befehl des Fylkesmannes von Finmark und unter der Bezeichnung Grenzschutz-Polizei-Bataillon bzw. Batterie des Grenzschutzes, wie bisher.

§ 8.

Das norwegische Oberkommando wird die zuständigen Behörden anweisen, die den Forderungen der deutschen Wehrmacht zum Schutz Norwegens und zur Sicherstellung der Schiffs- und Luftfahrt in Bezug auf Lotzen - Seezeichen - und Leuchtfeuerwesen sowie auf den Wetterdienst entsprechen.

§ 9.

Dieses Abkommen tritt mit sofortiger Wirkung in Kraft. Zur Regelung von Einzelheiten seiner Durchführung ist der Verbindungsoffizier der deutschen Wehrmacht beim norwegischen Oberkommando bevollmächtigt. Das Abkommen ist in fünf deutschen und fünf norwegischen Ausfertigungen hergestellt. Für seine Auslegung ist der deutsche Text massgeblich.

T r o n d h e i m 10. juni 1940.

Für das deutsche Oberkommando: Für das norwegische Oberkommando:
 B a u s c h e n h a g e n E. R o s c h e r N i e l s e n
 (sign). (sign).

Oberst im Gen. Stabe. Oberstltnt. im Gen. Stabe.

Rett avskrift:
 H. L. Lövenskiöld (sign).
 Kaptein.

---ooo000ooo---

B e m e r k n i n g e r :

1. Ved Kgl. Resolusjon av 18. mai 1940 ble det opprettet en stilling som forsvarssjef, og komm. general Ruge ble satt inn i den. Overenskomsten av 10. juni er sluttet av representanten for den norske Overkommando.
2. Kapitulasjonsdokumentet trenger ikke ratifikasjon, se Hagerup: "Folkerett i Fredstid" s. 273, utgitt av H.R. dommer Boye.
3. Regjeringen erklærer 7. juni å ville føre kampen videre utenfor landets grenser. 3 dager senere kapitulerer den norske Overkommando betingelsesløst med forpliktelser til ikke å gripe til våpen igjen i den pågående krig. Den forplikter seg også ved kapitulasjonen til å utføre oppdrag for den annen part - av en art som ville ha vært "bistand til fienden", dersom krigen mellom Norge og Tyskland pågikk. Den godtar at det fastsettes betingelser for øyeblikkelig frigivelse av mannskaper og offiserer mot æresord.
4. Kapitulasjonsdokumentet forplikter Norge, den norske stat - d.v.s. territoriet og folket (se Morgenstjerne: Statsforfatningsrett, bd. I s. 62, utgave 1926).

5. Jfr. strl. § 86: "under krig hvori Norge deltar", Kan Norge delta i krigen når hærledelsen betingelsesløst kapitulerer? - jfr. a) Regjeringsadvokat Kristen Johannesens uttalelser (27/5 og 15/6 1940) gjennom Industriforbundet, hvoretter arbeid for okkupasjonsmakten er tillatt på grunnlag av kapitulasjonen. - b) Det ble offisielt igangsatt militære arbeider for okkupasjonsmakten mens krigen pågikk (altså før 10. juni 1940), og senere. - Undersök: Gjorde ikke Oslo kommune dette m.h.t. arbeider på Fornebu Flyplass? Ble ikke Oslo Sporveiers busser stillet til disposisjon for transport av arbeidere?
6. H.R. advokat Harald Holthes artikkel "Krig i Dagsposten 6/8-1940. H.R. advokat Holthe ble benyttet av Stortinget som ekspert i Folkerett.
7. Statsminister Albin Hansson uttalte 7. juni 1940 i en tale i Ludvika: "Viktigast ur vår synspunkt är at striderna mellan Tyskland och Norge upphört" (citert etter "Svensk holdning og handling s. 92).
8. Svensk vitbok, utkommet etter frigjøringen, omtalt i Verdens Gang 26. sept. 1945 i artikkelen "Transport av tyske tropper og materiell gjennom Sverige, belyst i svensk vitbok":
"Angående permittent-trafikken og transiteringen av krigsmateriell som Tyskland framsatte krav om, mente man på svensk hold at fullstendig avklaring var inntrådt siden nordmennene hadde nedlagt våpnene og krigen i Norge dermed i realiteten var slutt".
9. De norske styrker som gikk over grensen til Sverige, ble internert, og skulde etter folkeretten bli der til krigen var slutt, jfr. § 5. Haagkonv. art. 11.
Fra første norske divisjons offiserer, og muligens andre, ble det gjort henvendelse gjennom legasjonen i Stockholm til Nygaardsvolds regjering og bedt om forholdsordre. Resultatet var at de fikk vite at det var ikke bruk for dem. De ble deretter av det nøytrale Sverige med tysk godkjennelse sendt tilbake til Norge.
10. Alle krigsfanger i Norge frigis. Offiserene mot æresord, som siden er godkjent ved at offiserene er frifunnet, som senere ikke etterkom Nygaardsvolds regjerings ordre om å bryte æresordet.
11. Nordmenn i Skotland og Canada får militærutdannelse - men ingen norske enheter vites å være satt inn i krigen som norsk enhet, bare som frivillige personer. Tusenvis av norske soldater lå årevis i utdannelsesleire, og Ruge erklærte at det var etter hans uttrykkelige ordre. (?)
12. Den engelske ambassadør takker Kong Haakon i 1946 for nordmenns frivillige innsats i engelske avdelinger.
13. På sikkerhetsrådets møte 4. febr. 1946 uttalte utenriksminister Bevin (se Verdens Gang 5.2.1946) :

"Storbritannia er ikke knyttet til Hellas hverken gjennom politiske eller økonomiske forbindelser. Man bør huske at Hellas var det eneste land utenfor det britiske imperium som kjempet ved vår side fra 1940 til 1941 til tross for fiendens stormløp. Jeg overlater til verden å gjette hva alle andre gjorde".

14. Ifølge Dagbladet ca. 20. mai 1946 skal Molotov ha uttalt at Norge ikke var krigførende.
15. Art. 10 i 4. Haagkonvensjon sier: "Krigsfanger kan frigis på æresord dersom deres hjemlands lover tillater det. I såfall er de ved sin personlige ære forpliktet til å oppfylle, såvel overfor sin egen regjering som overfor den regjering som har tatt dem tilfange, de forpliktelser som de måtte ha påtatt seg. I sådanne tilfeller er deres egen regjering forpliktet til hverken å kreve eller motta av dem noen tjenester som strider mot deres ord som er gitt."
16. I forbindelse med offisersakene skriver Verdens Gang 8. januar 1946:
"Det ble nemlig fra regjeringens side gjort oppmerksom på, at i tilfelle av at den som ble kalt ut, ikke fant å kunne reise, vilde dette ikke få følger for ham. Myndighetene har altså funnet det nødvendig å prøve rettsgyldigheten av selv slike utsagn fra den norske regjering i London".
17. I Haalandsaken har Høyesterett tatt standpunkt til hvorvidt passivt medlemskap i NS er straffbart eller ikke. 4 dommere mente at det ikke var straffbart. Mente dommerne at krigen pågikk i Norge i 1940 - 41. H.R.dommer Schjelderup, som var førstvoterende og som fikk tilslutning av 6 andre dommere, sier i sitt votum bl.a. : "Denne ekstraordinære myndighet måtte Kongen ha for å kunne lede Norges deltakelse i krigen og forberede frigjøringen". Det forutsettes her åpenbart at det er en statlig krig under Kongens ledelse. - Har det vært det?
18. På vegne av Administrasjonsrådet skrev H.R.advokat J.B. Hjort i juni/juli 1940 at norske krigsdeltakere skulde ha fortrinsrett til å arbeide for tyskerne. Likeledes ble det fra mange kommuners side arbeidet energisk for å få anbragt de arbeidsledige i tyskerarbeid.

Betraktninger vedr. strl. § 139 i relasjon til
rettsoppgjøret (avvergeplikten).

1. Den 3. desember 1940 sendte Justisdepartementet ut et cirkulære undertegnet av daværende ekspedisjonssjef Platou på vegne av Justisråden, om at det er en frivillig sak for den enkelte (nemlig av dommerne) om de vil melde seg inn i NS eller ikke. Cirkulæret er sendt fylkesmennene med anmodning om at det må bli gjort kjendt for dommerne. Høyesterettsdommerne hadde således plikt til å kjenne dette cirkulære.

2. Den 25. oktober 1940 foretar Høyesterett en skjerpelse av en dom over ungdom som hadde antastet NS-folk på vei fra et NS-møte, og uttalte: De rådende forhold stiller strengere krav enn vanlig til enhver med hensyn til ro og disiplin." I anklagen er det uttalt at formærmede ikke hadde forskyldt forbrytelsen. Men berettiget harme eller lignende som kunne gitt Høyesterett anledning til å frifinne dem etter strl. § 250 (retorsjon) omtales ikke.

Det foreligger intet kjent om at H.R.dommerne i 1940 har behandlet spørsmålet om hvorvidt medlemskap i NS var landsforrederi. Men både forholdene og de sirkulærer som ble sendt ut, gjør det utrolig at slik drøftelse ikke har funnet sted. Høyesterett tidde - men 4 dommere i en rett på 11 dommere mente fremdeles i 1945 at medlemskapet i seg selv ikke var straffbart. Hadde de øvrige en annen oppfatning? I så fall må deres nye oppfatning og de tolkninger og nye rettsregler som flyter av den, gis tilbakevirkende kraft for å kunne nyttes mot tusenvis av mennesker.

Etter at regjeringen hadde forlatt Norge, og Stortinget ikke kunne komme sammen, var Høyesterett den eneste gjenværende statsmakt. Bortsett fra at den fortsatte å virke som domstol, utøvet den i 1940 også andre funksjoner, oppnevnte Administrasjonsrådet, utarbeidet P.M. for Stortingets presidentskap, og var ved sin Justitiarius i sterk politisk virksomhet. Heller ikke hendingene 25. september 1940 bragte noen uttalelse fra Høyesterett.

Strl. § 139 sier: "Med böter eller med hefte eller fengsel inntil 1 år straffes den som undlater gjennom betimelig anmeldelse for vedkommende myndighet eller på annen måte å søke avverget en forbrytelse av noen av denne lovs §§ 86, 98 omhandlet slags eller sammes følger, skjönt han til en tid da forbrytelsen eller dens følger ennu kunne forebygges, har erholdt pålitelig kunnskap om at den er igjære eller er forøvet."

Kjerschow uttaler i sin kommentar til § 139: "Pliktig til handling i nevnte öiemed er först og fremst den som har en særlig rettsplikt i så henseende. Tilsidesettes den forsettlig, kan vedkommende bli å straffe for medvirkning til den begåtte forbrytelse.

Avvergeplikten var tilstede i følgende tilfeller:

1. For sorenskriver Harbek som var sjef for Justisdepartementet til 25/9 1940.
2. For Sund som var riksadvokat til oktober 1940.
3. For Den Norske Dommerforenings styre, som den 30. okt. 1940 - etter henvendelse fra et styremedlem - erklærte :
"Styret hverken vil tilrå eller frarå noen dommer å foreta innmeldelse i NS, men vil fremholde at dette må være en helt frivillig sak for den enkelte."
4. Denne erklæring fra Dommerforeningens styre sendtes - som nevnt - ut 3. desember 1940 av Justisdepartementet som skriver:
"Departementet har funnet det riktigst å gjøre dommerne kjent med disse uttalelser, forat de dommere som måtte ønske å slutte seg til NS, ikke skal la seg hindre i dette av misforståelse med hensyn til det løfte en tilslutning vil kreve av dem". - - -

Nevnte rundskriv berører også strl. § 330, 1. ledd (deltakelse i foreninger). Kjerschow s. 799 (utg. 1930) henviser fra § 330 også til § 94, og denne igjen (s.296) til "visse forbedende handlinger til utførelse av forbrytelser mot strl. §§ 83, 84, 86 eller 90". - Det er således en direkte forbindelse mellom §§ 330, 94 og 86, og Justisdepartementet uttaler at medlemskap ikke engang rammes av § 330.
5. Den 13. desember 1940 uttalte Hovedstyret i Den norske Sakførerforening (Bödtker, Voss, Selmer, Bjørge og Höyer) at Hovedstyret gjør medlemmene oppmerksom på, at enhver står fullstendig fritt i spørsmålet om han vil melde seg inn i NS, og dermed i NS-Juristgruppe, eller la være.
6. I rundskriv av 23. oktober 1940 fra Biskop Berggrav (se s. 206 i hans bok "Da kampen kom") heter det bl.a. : "En tredje engstelse er kommet fram ved spørsmålet om å melde seg inn i Nasjonal Samling. Enhver må her følge sin egen overbevisning.

De ovennevnte personer har alle er særlig avvergeplikt. De har ikke alene ikke avverget eller søkt å avverge noe som de fra 1945 og senere fordømmer som grov forbrytelse, men de har også avgitt uttalelser av offentlig eller halvoffentlig karakter, som på menigmann må virke som en garanti for at NS er et lovlig parti, og medlemskapet uangripelig.

H.R.dommer Schjelderup uttalte i forbindelse med diskusjonen om "Morgenposten" (se Verdens Gang 7/12 1946) :

"Annet ledds (nemlig § 139's) straffefrihetsgrunn kan ikke gjelde tiltale eller fare som det trues med fra fiendens side."

Ønstendigvis kan man vel ikke forme kravet slik til annet enn krigsfolk, men krevet man i 1946 en såvidtgående avvergeplikt av sivilister i en avis under det press de var utsatt for i 1940 - så må denne avvergeplikt ha vært lys levende og stått fullt klart for de mange fremtredende medlemmer av juriststanden, som er nevnt under ovenstående punkter, og som har tiet eller endog uttalt seg på tvers av denne avvergeplikt. I samme stilling står også den norske kirkes primas.

-----ooo000ooo-----

Et avskrift
avskrevet i Oslo 214 1969

Olav B. Hadland

e. f.

